

Stanowisko Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy (druk nr 1529)

1. Ograniczenie kadencji organów wykonawczych wprowadzone było ustawą, która tytułarnie miała na celu „zwiększenie udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych”¹. Jeśli przyjrzymy się tytułowi a nie celom politycznym, które towarzyszyły uchwaleniu tej ustawy, to być może dostrzeżemy istotę problemów, o których powinniśmy tu rozmawiać.
2. Koncentrują się one wokół ważnych słabości obecnego ustroju samorządowego. Wśród nich można wymienić choćby nadmierną koncentrację władzy w gminie w rękach jednej osoby, brak rozdzielenia władzy politycznej od struktur wykonawczych, marginalną rolę organów kolegialnych, ograniczenie jawności procesów decyzyjnych i niedostatki mechanizmów kontrolnych oraz ułomność mechanizmów partycypacyjnych. Wszystkie one skutkują biernością obywateli i ich brakiem zainteresowania sprawami publicznymi oraz podatnością struktur władzy lokalnej na sytuacje dysfunkcjonalne.
3. Ograniczenie liczby kadencji nie rozwiązuje tych problemów. **Co więcej, uważamy, że co do zasady jest to wadliwe rozwiązanie ustrojowe.** Po pierwsze dlatego, że demokracja nie powinna być ograniczana. Po drugie należy zwrócić uwagę, że ograniczenie to może być niezgodne z Konstytucją. Nie powinniśmy bowiem bagatelizować ograniczania prawa wyborczego, niezależnie od dysfunkcji samorządów, wymagających eliminowania. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej zwracała na to uwagę w 2018, kiedy te zmiany były przyjmowane.
4. Niemniej stoimy na stanowisku, że rozpatrywanie obecnie sprawy zniesienia dwukadencyjności wyborów wójta w oderwaniu od mechaniki ustroju polskiego samorządu terytorialnego oraz w oderwaniu od pozostałych zmian wprowadzonych w 2018 r. (takich jak choćby wydłużenie kadencji do 5 lat) jest niecelowe. Uważamy, że bezrefleksyjne zniesienie tego ograniczenia, w imię wątpliwych argumentów związanych

---

¹ Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych

z obawami o chaos w strukturach władzy lokalnej nie poprawi sytuacji, a może spowodować pogłębienie zniechęcenia obywateli i w efekcie wzmocnienie mechanizmów dysfunkcyjnych w strukturach władzy lokalnej.

5. Dlatego Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego uważa, że projekt ten, w brzmieniu jakim nadali mu autorzy, nie powinien być dalej procedowany przez Sejm.
6. Zwracamy przy tym uwagę na zapisy Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego, która stwierdza, że „samorząd lokalny oznacza prawo i zdolność społeczności lokalnych (...) do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią spraw publicznych” a „prawo to jest realizowane przez rady lub zgromadzenia (...) które mogą dysponować organami wykonawczymi im podlegającymi” oraz podkreśla, że „istnienie społeczności lokalnych wyposażonych w rzeczywiste uprawnienia stwarza warunki dla zarządzania skutecznego i pozostającego zarazem w bezpośredniej bliskości obywatela”.
7. W związku z tym wnioskujemy o powołanie przez Sejm komisji nadzwyczajnej ds. zmian ustroju samorządu terytorialnego. Komisja ta powinna w pierwszej kolejności dokonać kompleksowej diagnozy problemów z jakimi mierzy się polski samorząd terytorialny rozumiany jako wspólnota mieszkańców wraz z reprezentującymi ją organami stanowiąco-kontrolnymi oraz wykonawczymi. Komisja winna przy tym współdziałać z przedstawicielami organizacji samorządowych, przedstawicielami organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz ze środowiskami akademickimi.
8. Celem działania komisji powinno być wypracowanie nowego projektu ustawy, który dotyczyłby koniecznych zmian ustrojowych w samorządzie terytorialnym i być może obejmowałby swoim zakresem likwidację dwukadencyjności. Należy przy tym podkreślić, że likwidacja dwukadencyjności powinna zostać powiązana z rozdzieleniem funkcji politycznych i wykonawczych w samorządzie, wzmocnieniem organów kolegialnych, wprowadzeniem służby cywilnej w administracji lokalnej i wprowadzeniem skutecznych mechanizmów zapewniających realny wpływ obywateli na kształtowanie lokalnych polityk publicznych.